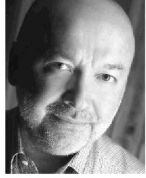

NATASA MEKTUPLARI

natasamektuplari@hakanaksay.com

Türkiye'nin yabancıları ve yabancıların Türkiye'si

Hakan Aksay

Sevgili Hakan,

Bu sefer bizden, yani 'Türkiyeli yabancılar'dan söz etmek istiyorum.

Farkında mısın, son yıllarda birçok ülkeden Türkiye'ye hem çalışmak hem de -bence daha ilginç- yaşamak için gelen yabancıların sayısında hızlı bir artış var. Özellikle de gelişmiş bir kültüre ve ekonomiye sahip ülkelerden buraya gelenler çoğalıyor.

Bilmem, konuyu inceleyen kaç araştırma yapıldı. Ama bence nedenlerinin ve anlamının iyi özümsemesi gereken önemli bir olgu bu.

Bir zamanlar televizyonda keyifle izlediğim bir program vardı: "Türkiye'de Yaşamak". Sunucusu yıllardır Türkiye'de yaşayan Japonya yurttaşu Ayumi Takano idi. Bilmiyorum, yayından kalktı mı, yoksa epeydir ben mi rastlamıyorum...

Türkiye'deki yabancılar ve onların kaderini anlatıyordu bu program. Çok ilginçti!.. Çeşitli ülkelerden yabancılar programa konuk oluyordu.

Türkiye'de kimler kimler yoktu ki? Almanlar, İngilizler, Hollandalılar, Ruslar, Çinliler, Afrikalılar, Latin Amerikalılar...

Herkes bir şekilde Türkiye'ye gelmiş, bu ülkeyi sevmiş ve burayı kendine vatan edinmişti. Kimisi birkaç yıl, kimisi 10-15 yılı ve daha fazla süredir burada yaşıyordu. Çoğu iyi Türkçe konuşuyordu. Kendine özgü şiveleriyle kırık kökük Türkçe konuşanlar ise daha bir sempattiki sanki.

Aralarında sanatçılar, mühendisler, yazarlar, doktorlar, arkeologlar, gazeteciler, aşçılar vardı...

Türkiye'de nasıl yaşadıklarını, nelerden memnun olduklarını, sorunlarını ve amaçlarını anlatırdılar. Bazen de burayı kendi memleketleri kıyaslardı.

Sonuçta ortaya çok sempatik ve büyük harflerle, boş sözlerle gerek bırakmayan içten bir "Dünya Vatandaş" tablosu çıkardı. Ya da en azından "Türkiye'yi ikinci vatan edinen, içimizdeki yabancılar" tablosu...

***
Kaç yabancı var Türkiye'de? Onların Türkler'in hayatındaki yeri ne? Buraya ne katıyorlar? Kültürel olarak, sosyal olarak, ekonomik olarak? Peki, Türkiye ve Türkler onlara neler veriyor? Ve neler veremiyor?

Örneğin, yabancıların kendi sorunlarını anlatıp çözebilecekleri şartlar var mı? Dil kursları konusunda problemleri kolayca çözülebilir mi? İş hayatına katılabilmeleri, mesleklerini Türkiye'de yapabilmeleri mümkün olabiliyor mu? Uyum sorunlarını nasıl hallediyorlar? Okulları, dini ibadet yerleri, toplumsal organizasyonları var mı? Onlarla ilgili gazete ve dergiler çıkıyor mu? Televizyon ve radyo programları var mı?..

Türkiye'deki yabancıların sayısı ile ilgili farklı veriler ve tahminler var. Ben önceki yıl resmi bir açıklamaya göre, Türkiye'de yabancı iznine bulunan yabancıların yalnızca 100 bin civarında olduklarını okumuştum.

Dört yıl kadar önce yayımlanan bir veriye göre ise toplam olarak 176 bin 717 yabancıların Türkiye'de yaşadığı, bunların 54 bine yakınının Bulgaristan, 10 bini aşkınının Azerbaycan pasaportu taşıdığı; ardından Almanlar'ın, Ruslar'ın, İngilizler'in, Iraklılar'ın, Amerikalılar'ın ve İranlılar'ın geldiği bildiriliyordu.

Devlet İstatistik Enstitüsü araştırmalarına göre, Türkiye'de 1994'te 72 bin yabancı varken, 2007'de bu sayının 161 bine yükseldiğini saptanıyordu. Aynı kurum, Türkiye'de yarım milyona yakın kaçak göçmen yakalandığını da ekliyordu.

Peki, yasal olan ve olmayan, yakalanan ve yakalananlarla birlikte toplam sayı kaç? Yarım milyon mu? Bir milyon mu? İki milyon mu? Daha mı fazla? Bilinmiyor...

***

Yakın zamanda gazetelerde çıkan iki haberi ekleyeyim. Bunlardan birincisine göre, Türkiye'deki yabancı şirketlerin sayısı 26 bin civarında. İkincisine göre ise, 85 bini aşkın yabancı uyruklu kişi Türkiye'de arsa ve ev almış durumda. Başta İngilizler ve Almanlar geliyor.

Yabancıların yaşamayı ve çalışmayı en çok tercih ettiği illerin başında İstanbul, Antalya, Ankara, İzmir, Muğla ve Bursa geliyor.

Yapılan bir araştırmada, Türkiye'deki yabancıların genelde eğitilmiş insanlar olduğu vurgulanıyor. Üçte ikisi Türkçe biliyor. Çoğu işsizlikten ve çalışma izni almanın güçlüğünden yakınıyor.

Buraya bir not düşeyim. Türkiye'deki yabancıların sayısının artmasıyla ilgili bazı internet haberlerinin ve yazılarının altında ilginç okur yorumları gördüm:

— **Satılık vatan Türkiye!** (Yabancıların Türkiye'de ev almalarıyla ilgili.)

— **Biz yabancı misafirlere memnuniyete kucak açarız.** (Bunu olumlu bir mesaj saymakta acele etmeyin, hemen devamı geliyor: **Tabii eğer onlar misafirliklerini bilirlersel..**)

— **Şehitlerimiz bu duruma ne der?** (Yabancıların, yabancı şirketlerin ve emlak alimlerinin çoğalmasıyla ilgili yorum. İlginç; örneğin, Almanya'ya yıllar önce o kadar Türk gitti, orada Almanlar benzer konularda Türkler'e ne diyebilir diye düşünenler mi acaba bunları yazan "milyetçi arkadaşlar?")

***

Türkiye'de yaşayan yabancılar, o kadar da 'yabancı' değiller aslında. Onlar 'neredeysse Türkler gibi', daha doğrusu çoğu, Türkiye'ye dostane, ama biraz daha farklı açıdan bakmasını beceren, renkli kişiler... Türkler'in onlardan öğrenecekleri ve tabii onlara öğretebilecekleri pek çok şey var.

Böyle bakmak, hem kültürel zenginliği katmanın yollarını açıyor, hem de milyetçi söylemlerle başkalarını aşağılama tavırlarını sınırlıyor. Geçen gün okuduğum 'İçimdeki Türkçü' kitabı bana bunu bir kez daha düşündürdü. Kitap beni çok etkiledi, çünkü kitabı yazan 'bizden biri', yani 'Türkleşmiş bir yabancı', üstelik eski Sovyet kökenli, dahası kimilerinin "Natasa" diye küçümseyebileceği, ama içinde büyük bir çevre güzileyen bir sıcak insan.

Oldukça ünlü bir kişi: Anjelika Akbar. Besteci ve piyanist. 20 yıldır Türkiye'de yaşıyor. Ve hem yaşadıklarını ve edindiği deneyimleri, hem de sanatla, felsefeyle, hayatla ilgili düşüncelerini ve izlenimlerini kitapta samimi bir üslupla aktarıyor.

Sovyetler Birliği'nde (Kazakistan'da) doğup büyüyen, müzik yeteneği çok küçükken keşfedilen, Çaykovski Devlet Konservatuarı eğitiminden geçen, birçok ülkede konserler veren, ödülleri alan, Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın ilk kurucu öğretim görevlilerinden biri olan, İstanbul, Ankara ve Antalya'da yıllar boyu yaşayarak ve pek çok ünlü isimle tanışarak (Ak-

bar, bunları kitabında ayrıntılı olarak aktarıyor), deyim yerindeyse "Türkiye'de tekrar doğmuş" bir kişi o.

Kitabın bazı bölümleri, onun Türkiye'yi ve Türkler'i aşırı derecede, yani şaşılacak ve hatta tepki duyulacak kadar fazla sevdiği izlenimini veriyor. Kendisini her ne kadar 'Dünya Vatandaş'ı olarak hissetse de Türkiye'ye ve buradaki hayatına özel bir önem veriyor ve sevgisini sık sık dile getiriyor. Gerçi 1993'te Türkiye vatandaşlığına geçmiş, ama bu sevgisi resmi prosedürlerle ilgili değil. Kendi deyişle yazarsak, "sonuçta konuşan pasaportunuz değil, kalbinizdir".

***
Besteci ve yorumcu Anjelika Akbar'ın, yazar kimliğiyle kendini ortaya koyduğu kitabı 'İçimdeki Türkçü' piyasaya geçene kadar Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan çıktı. Kitaptan kısa süre sonra da son albümü 'Li-kafoni' satışı sunuldu. Ben kitabı bu güzel albümün melodileri eşliğinde keyifle okudum.

Kitapta özellikle Akbar'ın ilk Türkiye izlenimleri, yeni hayatını Sovyet dönemiyle kıyaslaması ("SSCB'de bedava eğitim ve sağlık hizmetleri vardı; burada..."), "İstanbul'un başmıramı yok mu?", "pırasa, yerelması, kereviz ve enginarla tanışma", dil öğrenme çabaları ("imam neden bayıldı?", "tavuğun kocası", "Noter huzurunda ne demek; ya noter o gün huzursuz ise?"), Türk kadını ve Türk erkeği hakkındaki yorumları, Türkiye'de sanat ve kültüre yaklaşımla ilgili anıları (Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı'na 20-30 Ste-

inway marka kuyruklu piyano alınmasını önerdiğinde aldığı tepkiden tutun da kendisine 'İltifat eden' İbrahim Tatlıses'in "Çok güzel akordeon çalşıyorsunuz" demesine kadar) oldukça ilginç bir dille yansıtıyor.

Bir bölüm aktarayım: "Bir Türk arkadaşımın sözlerini hatırladım: 'Biz Rusya deyince korkardık, SSCB'de yaşayanların suratsız, sert, robot gibi insanlar olduklarına inanırdık. Günün birinde İstanbul'a Bolşoy Tiyatrosu'nun bale topluluğu gelmişti. Gittik ve yorumumuz şöyle oldu: Aman Allahım, bu tuhaf ve suratsız ırktan nasıl böyle zarif ve muhteşem sanat çıkabilir." Türkler'e ilgili ilginç gözlemler de var. Örneğin:

"En alışmadığım özelliklerinden biri ise, bir şey söylemek istedikleri zaman net olmak yerine engelbeli yollara başvurarak kafanızda birçok soru işaretleri bırakmalarıdır. (...) İşle ilgili konularda da net konuşmak yerine her şeyi askya alınıp ve süreç uzatılır. Sancılı 'satan aralarımı okuma ve okutma' toplantıları, sohbetleri, gizli ajandalar Türkiye'de beni hâlâ çok yoruyor."

Bu kitabın en azından 'Natasa Mektupları'na ilgi gösteren herkes açısından ilginç olacağını düşünüyorum.

Sağlıcakla kal.
Natasa

